
Huguenotterne i Frankrig og Fredericia

Bertel Hansens indlæg i bussen om huguenotterne

Huguenotterne er protestanter. Betegnelsen ”huguenot” menes at være en forvanskning af det tyske ord ”Eidsgenosse”, altså eds-fælle eller eds-broder. Det var katolikerne, som kaldte dem huguenotter, selv kaldte de sig ”reformés”. Oprindeligt havde de nok ikke noget ønske om at danne en selvstændig kirke, men at reformere den katolske kirke. Vi er i Frankrig i begyndelsen af 1500-tallet, hvor Jacques Lefevre uden nogensinde at bryde med den katolske kirke samler tilhængere af en reformation i kirken. Senere er det Luthers lære, der udbredes i Frankrig, men det endte faktisk med, at det var Jean Calvins reformatoriske trosbekendelse, som huguenotterne bekendte sig til.

Huguenotterne blev forfulgt af katolikker og statsmagt. En undtagelse var dog Kong Frans den 1. (1515-1547), der søgte at beskytte huguenotterne gennem lovgivning. De reformerte fik mange tilhængere i Frankrig. I 1562 regner man med, at der var mindst 1 mio. huguenotter i Frankrig, og tallet voksede hurtigt til ca. 2 mio. Til sammenligning var der på dette tidspunkt ca. 16 mio. katolikker i Frankrig. Huguenotterne havde især deres tilhængere blandt borgere og adelen, og opbakningen lå især i det centrale og sydlige Frankrig. Huguenotterne kom altså især fra velstillede lag i befolkningen, og det følte pavekirken var en trussel for det etablerede system.

Huguenotterne kunne ikke acceptere katolikkernes sakramentsforståelse, præsternes centrale rolle eller helgenernes betydning. De trængte ind i de katolske kirker og ødelagde billeder - ja somme tider også altre og andet inventar.

Spændingen mellem huguenotter og katolikker voksede og førte til i alt otte krige mellem trosretningerne. Og hadet voksede.

I byen Vassy gennemførte katolikerne en massakre, hvor 30 blev dræbt og ca. 200 såret. Nu oprettede huguenotterne deres egen hær med rytteri, som blev ledet af admiralen Caspard de Coligny. Adelsmanden og tronarvingen Henrik af Navarra, som i øvrigt senere blev kongens svoger, var allieret med huguenotterne og støttede dem økonomisk. Huguenotterne havde på et tidspunkt magten i mere end 60 befæstede byer og var gennem 30 år en alvorlig trussel mod den katolske kongemagt i Paris.

Enkedronningen, Katarina af Medici og det katolske parti (Guisse-partiet) var meget bange for huguenotternes indflydelse på kong Karl den 9. I forbindelse med festlighederne ved Henrik af Navarras bryllup med kongens søster og på Sct. Bartholomæus dag (24. august) i 1572 fandt der et regulært blodbad sted i Paris, hvor admiral de Coligny, som rent faktisk var blevet landets førsteminister, blev myrdet, og pøbelen trængte ind hos huguenotterne. Der menes at være blevet dræbt omkring 2.000 i Paris. Urolighederne bredte sig til det øvrige Frankrig og kom til at koste yderligere ca. 20.000 menneskeliv. Tallene er dog behæftet med stor usikkerhed.

Henrik af Navarra blev få år senere konge af Frankrig under navnet Henrik den 4. - det er ham som tilskrives sætningen ”Paris er vel en messe værd” - for at opnå tronen konverterede han, nok halvhjertet, til den katolske tro. Henrik den 4. udstedte i 1598 en lov, det såkaldte Nantes-edikt, der i princippet sidestillede protestanter og katolikker, dog måtte protestanterne ikke oprette nye kirker i de katolske områder.

Men i 1685 gik den ikke længere. Kongen - Ludvig den 14. - havde genoptaget forfølgelserne af protestanterne og indsat militæret. Han ophævede Nantes-ediktet og udstedte Fontainebleau-ediktet, som forbød protestantisme i Frankrig. Livet blev utåleligt for huguenotterne. Mange så kun én udvej,

nemlig at flygte til udlandet. Andre gav op og konverterede. Et sted mellem en kvart og en halv million huguenotter flygtede ud af landet - især til England, Holland, Schweiz, og Preussen, men også Sydafrika og de engelske kolonier i Nordamerika modtog mange.

Først i 1764 var standsede forfølgelsen af huguenotterne i Frankrig. Og efter den franske revolution i 1789 blev de anerkendt som borgere og trossamfund.

Fredericia blev grundlagt i 1650, men havde en svær start. Krigshandlinger, manglende økonomi og besvær med at tiltrække de "gode" borgere til byen gjorde, at den ikke var udviklet som intentionen. Især den tildelte asylret havde tiltrukket en del af de uønskede borgere, der af forskellige årsager var på flugt fra loven fra andre steder i Danmark. Frederik 4. besluttede sig derfor til at invitere den reformerte gruppe til at bosætte sig i Fredericia i 1719. De reformerte havde et godt ry som dydige og arbejdsomme - to karaktertræk, som Frederik 4. gerne så komme til Fredericia.

I 1720 kom de første familier op til byen fra Brandenburg (Preussen). Inden for to år ankom ca. 70 familier. Frederik 4. gav de reformerte en række særlige privilegier. Menigheden fik anvist jord inde i byen til beboelse og dyrkning, samt over 200 havepladser uden for byen. Denne jord blev administreret kollektivt af menigheden. I 1736 kunne man indvie kirke og kirkegård. Fra 1821 blev kirkens område desuden udvidet med en skole.

De reformerte adskilte sig fra de øvrige "fremmede" trosretninger ved, at de kom som en samlet gruppe. Katolikkerne og jøderne kom i noget mere spredt orden, og bosatte sig rundt om i byen. De reformerte dannede i første omgang en lukket enhed i byen, som i løbet af nogle generationer blev en mere og mere integreret del af byens liv. Den reformerte kirke og menighed er endnu i dag et synligt bevis på Fredericias tidligere status som religiøs fristad, og mange af byens borgere har et efternavn, der henviser til den franske oprindelse.